

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 4.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.100>

УДК 330.341

О. І. Шпанель-Юхта,

*к. е. н., старший науковий співробітник відділу грошово-кредитних відносин,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», м. Київ, Україна*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9674-1337>

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

O. Shpanel-Yukhta,

*PhD in Economics, Senior Research Fellow, Department of Monetary Relations,
Institute for Economics and Forecasting of National Academy of Science of
Ukraine, Ukraine, Kyiv, Ukraine*

THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN ENSURING FINANCIAL AND ECONOMIC STABILITY OF UKRAINE DURING THE WAR

У статті досліджено роль цифрової економіки у забезпеченні фінансово-економічної стабільності України в умовах воєнного стану. Визначено, що внаслідок руйнування традиційних секторів економіки цифрова економіка трансформується у системоутворюючий елемент, який

забезпечує стійкість економічної системи через формування валової доданої вартості, валютних надходжень, податкових платежів і підтримку зайнятості. Ключову увагу зосереджено на ІТ-секторі, зокрема сегменту ІТ-послуг, як найбільш динамічній та експортно орієнтованій складовій, що виступає ключовим джерелом валютної виручки.

Проаналізовано динаміку частки ІТ-сектору у валовій доданій вартості та експорту ІТ-послуг України, в результаті підтверджено їх стійкість і адаптивність в умовах війни. Особливу увагу зосереджено на оцінці чистого експорту ІТ-послуг і структури чистого експорту послуг за основними секторами. Встановлено, що ІТ-послуги забезпечують стабільне позитивне сальдо та відіграють ключову роль у підтриманні валютно-курсової стійкості економіки. На відміну від більшості традиційних секторів послуг, ІТ-сектор зберігає стійкий позитивний баланс.

Розглянуто податкову модель ІТ-сектору, включаючи роль фізичних осіб-підприємців та спеціального правового режиму «Дія City», і показано трансформацію структури податкових надходжень. Досліджено зміни на ринку праці, зокрема динаміку чисельності ІТ-фахівців та трансформацію форматів зайнятості.

Окремо проаналізовано розвиток фінансових (fintech) цифрових технологій як складових цифрової економіки, що забезпечують безперервність фінансових потоків, ефективність державного управління та посилення економічної і безпекової стійкості. Обґрунтовано, що цифрова економіка виступає ключовим фактором фінансово-економічної стабільності України та формує основу для її подальшого відновлення і розвитку.

This article examines the role of the digital economy in ensuring the financial and economic stability of Ukraine under martial law. In the context of large-scale disruption to traditional sectors caused by the war, the digital economy

is increasingly emerging as a system-forming component of the national economy, contributing to stability through the generation of gross value added, foreign exchange earnings, tax revenues, and employment, as well as maintaining the continuity of key economic processes.

Particular attention is devoted to the ICT sector, with a focus on IT services as its most dynamic and export-oriented segment. The analysis highlights the sector's resilience, as reflected in the relatively stable share of ICT in gross value added and the sustained performance of IT services exports, which remain a key source of foreign currency inflows and support the country's external balance under conditions of economic uncertainty.

Special attention is given to the assessment of net exports of IT services and the structure of net exports of services across major sectors. The findings indicate that IT services consistently generate a positive net balance and play a crucial role in supporting exchange rate stability, while most traditional service sectors do not demonstrate such resilience in external balances.

The study also explores the evolving tax model of the IT sector, including the role of individual entrepreneurs and the Diia City legal framework, which has contributed to the formalization of employment relations and the strengthening of the sector's fiscal capacity. In addition, changes in the labour market are examined, with particular emphasis on the stabilization in the number of IT professionals and the ongoing transformation of employment formats towards more formalized and structured arrangements.

Furthermore, the article addresses the development of financial (fintech) technologies as integral components of the digital economy. These segments contribute to the continuity of financial transactions, enhance the efficiency and accessibility of public services, and support both economic and security resilience in a highly uncertain environment.

Overall, the findings indicate that the digital economy performs a comprehensive stabilizing function within Ukraine's economic system under martial law, supporting key macroeconomic indicators and providing a structural

foundation for post-war recovery, modernization, and long-term sustainable development.

Ключові слова: *цифрова економіка; фінансово-економічна стабільність; IT-сектор; експорт IT-послуг; податкові надходження; зайнятість; fintech; воєнний стан*

Keywords: *digital economy; financial and economic stability; IT sector; IT service exports; tax revenues; employment; fintech; martial law*

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни традиційні галузі економіки України зазнали значних втрат, пов'язаних із руйнуванням виробничих потужностей та порушенням логістичних зв'язків, що актуалізувало роль цифрової економіки як одного з ключових факторів стабілізації та відновлення. У цих умовах цифрова економіка поступово трансформується з допоміжного сегменту у системоутворюючий елемент національної економіки, який забезпечує фінансово-економічну стійкість через формування доданої вартості, забезпечення валютних надходжень, підтримку податкової бази та збереження зайнятості. Ключову роль у цьому процесі відіграє сектор інформаційних технологій (IT-сектор) як технологічне ядро цифрової економіки. Водночас особливої уваги потребує аналіз міжсекторних взаємозв'язків, у межах яких цифровізація фінансових (fintech) і державних (govtech) сервісів виступає інструментом підвищення стійкості економіки, знижуючи негативний вплив руйнування фізичної інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Цифрова економіка є ключовим об'єктом сучасних досліджень, що розглядається як чинник економічного зростання, трансформації фінансового сектору та забезпечення стійкості економіки в кризових умовах.

У зарубіжній науковій літературі основна увага приділяється концептуалізації цифрової економіки та оцінюванню її впливу. Зокрема, Р.

Бухт (Rumana Bukht) та Р. Хікс (Richard Heeks) [1] визначають структуру цифрової економіки через цифровий сектор, сервіси та цифрові платформи, відокремлюючи їх від застосування цифрових технологій у традиційних сферах економіки. К. Далман (Carl Dahlman) та ін. [2] розглядають цифрову економіку як сукупність технологічної інфраструктури, цифрових пристроїв, платформ і сервісів, що забезпечують здійснення економічної діяльності, підкреслюючи її роль як основи продуктивності та стійкого зростання за умови належної державної політики. Методичні підходи до оцінювання її впливу на економіку розкрито у працях Ч. Ватанабе (Chihiro Watanabe) та ін. [3] і Ф. Крус-Хесус (Frederico Cruz-Jesus) та ін. [4], де, зокрема, обґрунтовано феномен «незафіксованого ВВП», що зумовлює недооцінювання ролі цифрового сектору. Таким чином, реальний внесок цифрової економіки може бути вищим за офіційно зафіксовані макроекономічні показники.

Окремий напрям становлять дослідження цифровізації фінансового сектору. У звіті OECD [5] доведено позитивний вплив цифрових фінансових сервісів на продуктивність і доступ до фінансування, тоді як у доповіді UNCTAD [6] підкреслюється скорочення глобальних інвестицій та погіршення інвестиційного клімату, при цьому цифрова економіка визначається як один із небагатьох секторів, що зберігає потенціал зростання, хоча її розвиток залишається нерівномірним.

Значна увага приділяється розвитку фінансових технологій. У працях М. Кердусі (Marwa Kerdouci) та ін. [7], а також аналітичних звітах KPMG [8] і Finch Capital [9], fintech розглядається як драйвер розвитку фінансових послуг та цифрової трансформації. Досвід Китаю [10] підтверджує здатність цифрових фінансів інтегруватися у традиційну фінансову систему та стимулювати інновації.

Вітчизняні дослідження адаптують ці підходи до умов України. В. Ляшенко та О. Вишневський [11] акцентують на ролі цифрових платформ, О. Пищуліна [12] – на соціальних детермінантах і ризиках цифровізації, Є. Бобров [13] – на її значенні для модернізації економіки. І. Радіонова та О.

Акулов [14] обґрунтовують структурний підхід до цифрової економіки, виокремлюючи ІТ-сектор як її технологічне ядро, що формує основу створення цифрових продуктів і послуг та забезпечує вплив на інші сектори економіки. Методологічні аспекти вимірювання цифрової економіки розкрито у працях О. Пустовойта. [15]

Суттєвий напрям становлять дослідження фінансових технологій в Україні. У працях Ю. Масюк [16] та С. Пиріг [17] fintech розглядається як інструмент розвитку фінансового ринку та безготівкової економіки, тоді як у роботі І. Румика і І. Мельніченко [18] підкреслюється його зв'язок із розвитком інноваційного бізнесу та необхідністю вдосконалення регуляторного середовища.

Важливим є також інституційний аспект. У дослідженні Т. Штерма та ін. [19] акцентується увага на необхідності адаптації фінансово-правового регулювання до цифровізації, зокрема бюджетної та податкової систем, що безпосередньо пов'язано з фінансовою стабільністю. У цьому контексті інституційні механізми, зокрема режим Дія.City, розглядаються як фактор формування податкової бази.

Окремий блок досліджень стосується трансформації ринку праці. І. Петрова та ін. [20] доводять, що цифровізація формує нові форми зайнятості та цифровий сегмент ринку праці, який потребує регулювання.

В умовах воєнного стану цифрова економіка набуває особливого значення. У працях З. Пічурової [21] та О. Колодізева та ін. [22] доведено, що цифровізація забезпечує безперервність економічних процесів, підтримку зайнятості та адаптацію економіки, включаючи використання цифрових технологій у сфері безпеки.

Таким чином, наукові дослідження підтверджують, що цифрова економіка є важливим фактором фінансово-економічної стабільності. Водночас потребує подальшого аналізу її комплексний вплив на ВВП, податкові надходження, зайнятість, та міжсекторні зв'язки в умовах війни.

Зокрема, з урахуванням розвитку фінансових і державних цифрових сервісів, оборонних технологій та податкових механізмів.

Мета статті. Метою статті є дослідження механізмів впливу цифрової економіки на забезпечення фінансово-економічної стійкості України в умовах воєнного стану через оцінку її внеску у ВВП, зайнятість, податкові та валютні надходження та аналіз трансформації фінансових (fintech) і державних (govtech) сервісів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження ролі цифрової економіки у забезпеченні фінансово-економічної стабільності потребує чіткого визначення її ключових складових. У цьому контексті доцільно виокремити сектор інформаційних технологій, як технологічне ядро цифрової економіки, що забезпечує створення, обробку та передачу цифрових даних і формує основу функціонування цифрових сервісів.

З огляду на мету дослідження, особливу увагу зосереджено на сегменті ІТ-послуг, як найбільш динамічній та експортно орієнтованій складовій ІТ-сектору, що також забезпечує доступність і порівнянність статистичних даних для подальшого аналізу. Саме цей сегмент в умовах воєнного стану демонструє високий рівень стійкості, забезпечуючи надходження валютної виручки, підтримку зайнятості та формування податкових надходжень, що дає підстави розглядати його як один із ключових факторів фінансово-економічної стабільності України.

На рис. 1 представлено динаміку частки ІТ-сектору та експорту ІТ-послуг у валовій доданій вартості України у 2013–2024 рр. Протягом цього періоду спостерігається загальна тенденція до зростання ролі ІТ-сектору та ІТ-експорту у структурі валової доданої вартості України. Частка ІТ-сектору у ВДВ зростає з 3,77% у 2013 р. до пікового значення 5,77% у 2020 р., після чого у 2022 р. відбулося суттєве зниження до 4,47% внаслідок повномасштабної війни. У подальшому спостерігається поступове відновлення показника до 4,66% у 2024 р.

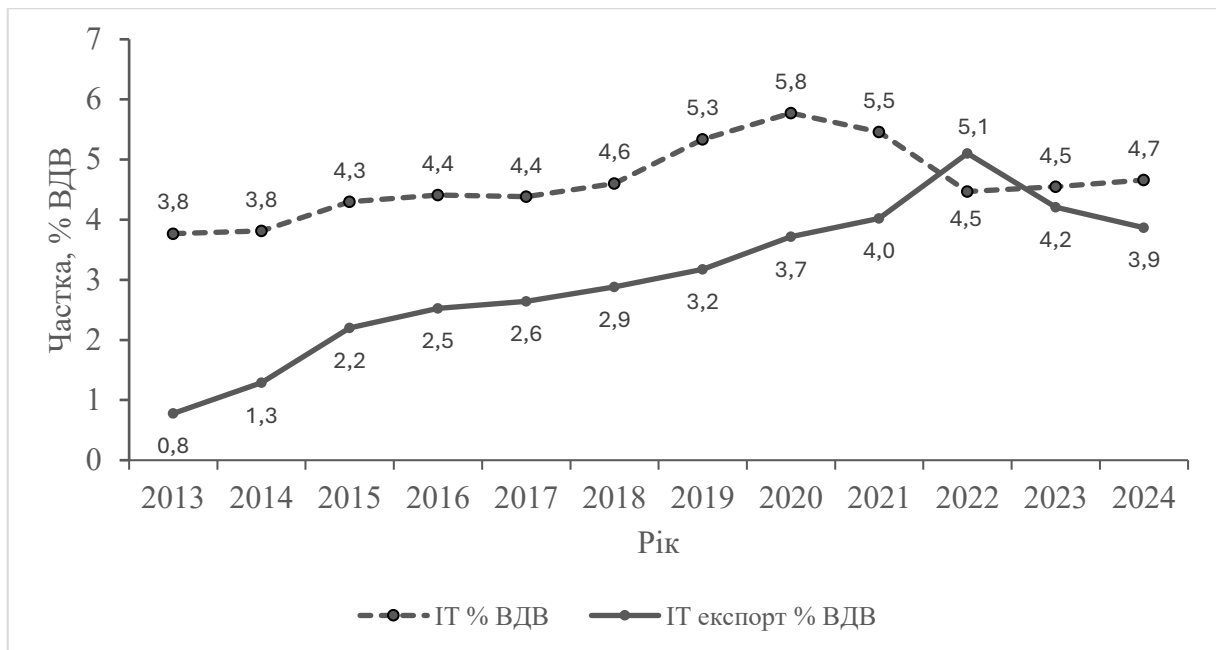

Рис. 1. Динаміка частки ІТ-сектору та експорту ІТ-послуг у валовій доданій вартості України у 2013–2024 рр., %

Джерело: створено автором на основі джерел [23-25].

Протягом цього періоду спостерігається загальна тенденція до зростання ролі ІТ-сектору та ІТ-експорту у структурі валової доданої вартості України. Частка ІТ-сектору у ВДВ зростає з 3,77% у 2013 р. до пікового значення 5,77% у 2020 р., після чого розпочалося поступове зниження, що було зумовлено корекцією після періоду стрімкого зростання в умовах пандемії COVID-19 та відповідною зміною економічної ситуації на ринках та в економіках, що формують попит на продукції ІТ-сектору. У 2022 р. спад посилюється внаслідок повномасштабної війни, після чого спостерігається поступове відновлення показника до 4,66% у 2024 р.

Водночас частка експорту ІТ-послуг демонструє більш динамічне зростання: з 0,78% у 2013 р. до максимального значення 5,10% у 2022 р. На відміну від ІТ-сектору, у 2022 р. цей показник продовжив зростати, що свідчить про високу адаптивність ІТ-послуг до умов війни та їхню експортну орієнтованість. У 2023–2024 рр. спостерігається певне зниження (до 3,87%), що може бути пов'язано з погіршенням зовнішньоекономічних умов та частковим релокейтом бізнесу.

Порівняння показників свідчить, що ІТ-сектор має більш стабільну динаміку як складова внутрішньої економіки, тоді як ІТ-експорт характеризується вищими темпами зростання та більшою волатильністю. Особливо показовим є 2022 рік, коли на фоні загального економічного спаду частка ІТ-експорту перевищила частку ІТ-сектору у ВДВ, що підкреслює його значення як одного з основних факторів валютно-курсової стійкості в умовах війни.

Поряд із оцінкою внеску ІТ-сектору у формування валової доданої вартості, важливо проаналізувати його роль у зовнішньоекономічній діяльності через динаміку експорту ІТ-послуг як ключового сегменту (рис. 2). ІТ-послуги відіграють роль одного з ключових макроекономічних стабілізаторів, забезпечуючи значні валютні надходження та підтримку зовнішньоекономічної рівноваги.

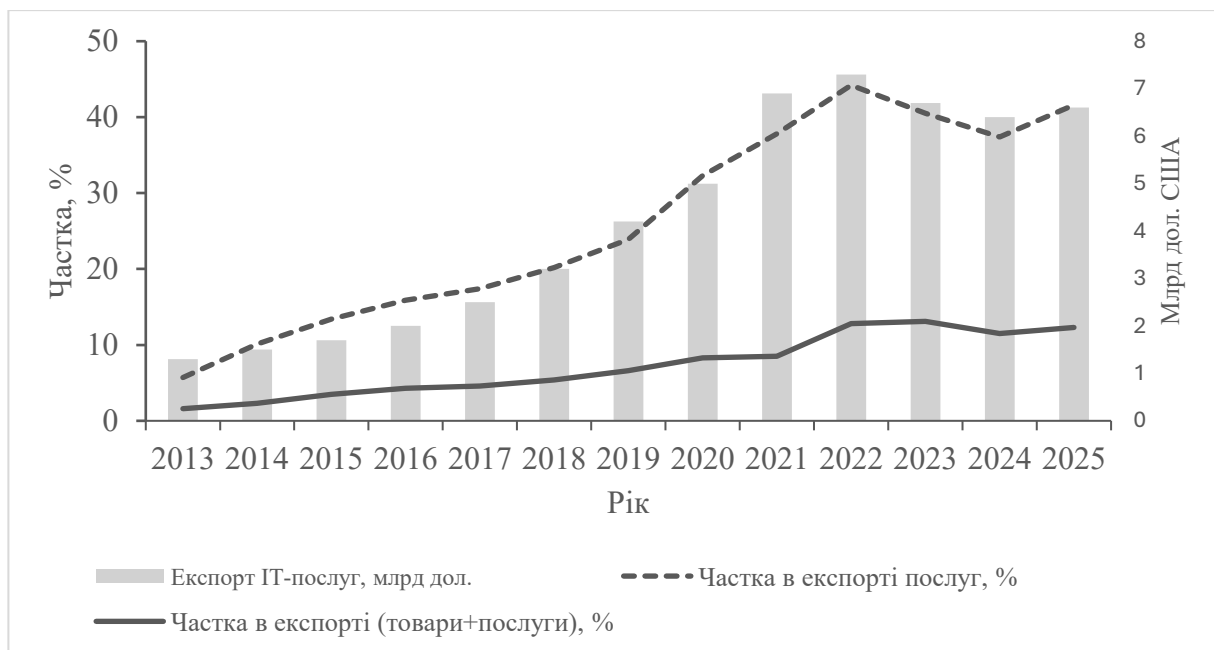

Рис. 2. Динаміка експорту ІТ-послуг та їх частки у структурі експорту України у 2013–2025 рр.

Джерело: створено автором на основі джерел [23, 24].

Як свідчать дані (рис. 2), експорт ІТ-послуг упродовж останнього десятиліття демонстрував стійке зростання – з близько 1,3 млрд дол. у 2013 р.

до пікового значення понад 7 млрд дол. у 2022 р., після чого перейшов до етапу помірної корекції та стабілізації на рівні 6-7 млрд дол.

Попри вплив повномасштабної війни, ІТ-сектор зберіг відносну стійкість і залишається одним із небагатьох експортних напрямів, що забезпечують стабільні валютні надходження. Його частка у структурі експорту суттєво зросла, досягнувши понад 40% у експорті послуг, що свідчить про вагомую роль сектору у формуванні валютної виручки країни.

Для оцінки ролі ІТ-сектору у забезпеченні фінансово-економічної стабільності важливим є аналіз чистого експорту ІТ-послуг, який відображає його здатність генерувати валютні надходження без їх вимивання в подальшому та як наслідок підтримувати валютно-курсову стійкість. Як свідчать дані (рис. 3), у 2015–2025 рр. чистий експорт ІТ-послуг України демонструє стійке зростання – з 1,36 млрд дол. у 2015 р. до понад 6 млрд дол. у 2021–2022 рр., із подальшою стабілізацією на рівні близько 5 млрд дол. у 2024–2025 рр.

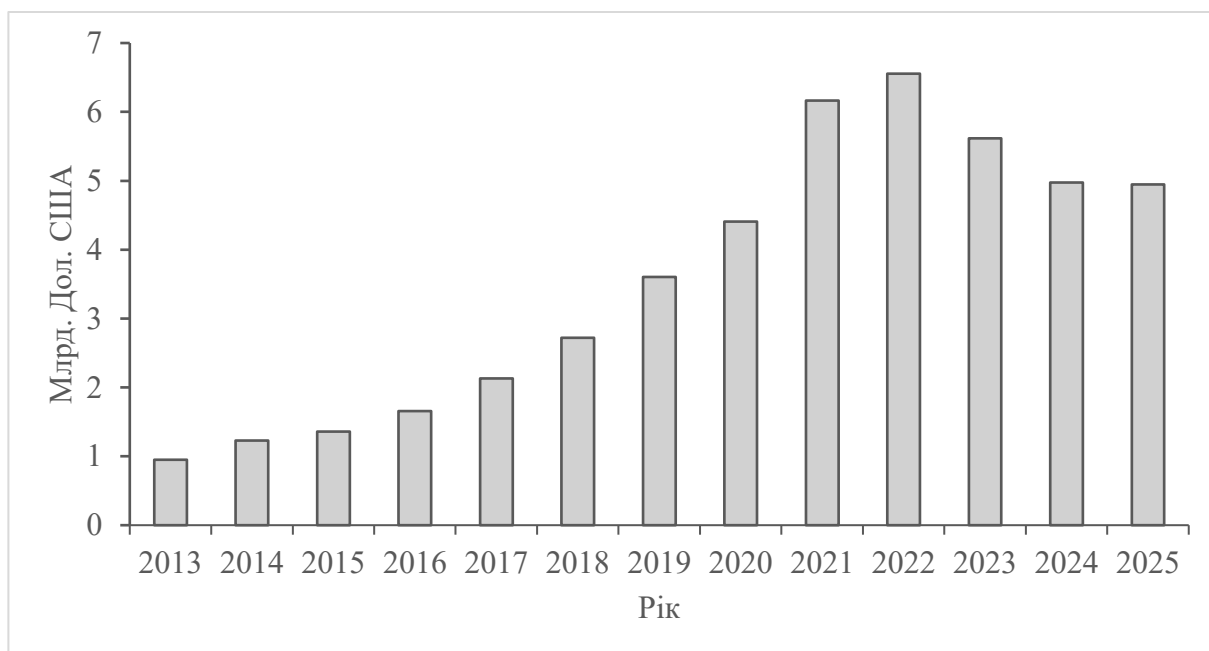

Рис. 3. Динаміка чистого експорту ІТ-послуг України у 2013–2025 рр.

Джерело: створено автором на основі джерела [23].

Збереження значного позитивного сальдо в тому числі засвідчує конкурентність ІТ-сектору України на глобальному ринку та створення релевантних продуктів для внутрішнього споживача, які зменшують попит на іноземні аналоги (імпорт). У зв'язку з цим доцільно розглянути структуру чистого експорту послуг у розрізі основних секторів експорту послуг, що дозволяє оцінити їхню роль у формуванні зовнішньоекономічної рівноваги (рис. 4).

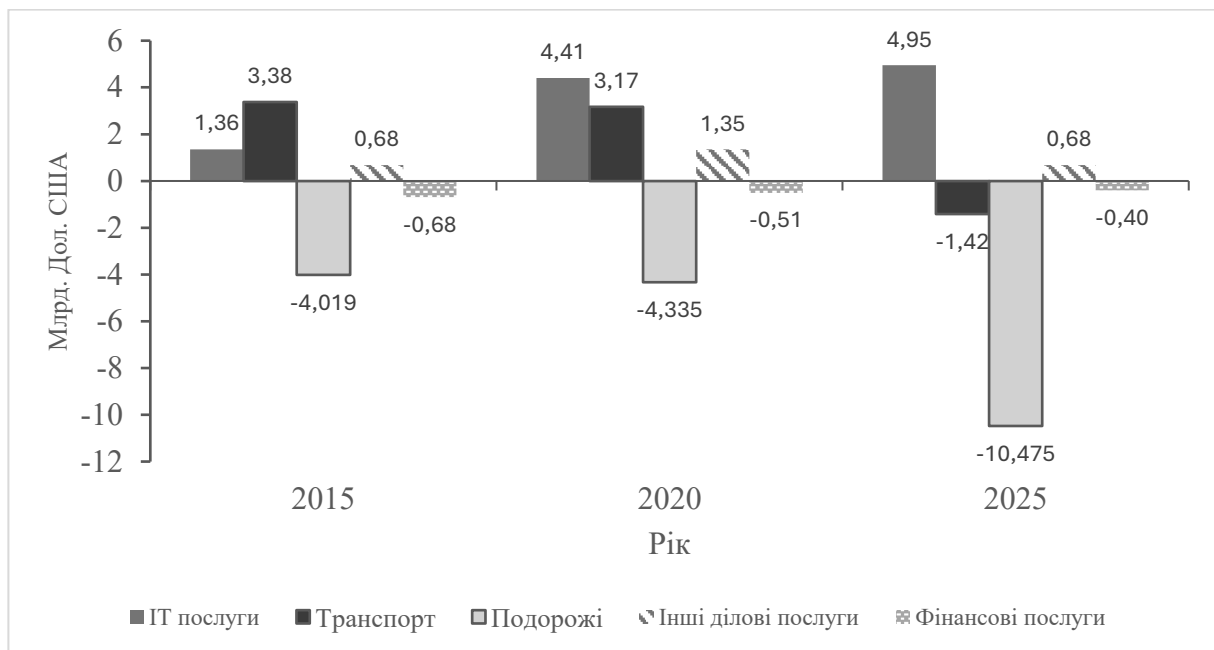

Рис. 4. Структурна динаміка чистого експорту послуг України за основними секторами експорту послуг у 2015–2025 рр.

Джерело: створено автором на основі джерела [23].

Аналіз рис. 4 свідчить про асиметричний характер структури чистого експорту послуг, де формування позитивного сальдо зосереджене у вузькому колі секторів. ІТ-послуги виступають домінуючим джерелом чистих валютних надходжень, тоді як більшість традиційних видів послуг характеризуються від'ємним балансом. Особливо це проявляється у сегменті подорожей, який формує системний дефіцит, а також у транспортних послугах, роль яких у забезпеченні позитивного сальдо знижується.

Поряд із експортною роллю ІТ-сектору важливим є аналіз його податкової моделі, яка відрізняється поєднанням кількох форм організації бізнесу та механізмів оподаткування. В Україні сформувалася змішана система, що включає використання загальної системи оподаткування, спрощеної системи оподаткування через фізичних осіб-підприємців (ФОП), а також спеціального правового режиму «Дія City».

Традиційно значна частина ІТ-фахівців здійснює діяльність у форматі ФОП, що передбачає сплату єдиного податку та єдиного соціального внеску та військового збору. Такий підхід забезпечує відносно низьке податкове навантаження і високу гнучкість зайнятості, що стало одним із факторів швидкого розвитку галузі. Водночас ця модель тривалий час використовувалася як інструмент оптимізації оподаткування, що зумовило необхідність її трансформації та вдосконалення [26].

Важливим етапом розвитку системи оподаткування ІТ-сектору стало запровадження спеціального правового режиму «Дія City» відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 1667-ІХ [27]. Даний режим створює інституційні умови для розвитку ІТ-бізнесу, орієнтованого на інновації та глобальні ринки і дозволяє глобальним гравцям працювати «в білу» на ринку України на умовах та податковому навантаженні на оплату праці максимально наближеному до ФОП.

Податкові умови функціонування резидентів «Дія City» деталізовані Законом України № 1946-ІХ [28], яким передбачено можливість вибору між податком на прибуток та податком на виведений капітал (9%). Для працівників і гіг-спеціалістів застосовуються пільгові ставки: податок на доходи фізичних осіб – 5%, військовий збір – 5% (станом на 2026 рік), а єдиний соціальний внесок сплачується з мінімальної заробітної плати. Така модель поєднує елементи класичної зайнятості та гнучких контрактних форм і спрямована на легалізацію ринку праці.

На рис. 5 представлено динаміку податкових надходжень від ІТ-сектору України у розрізі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у 2019-2025 рр.

Загальний обсяг податкових платежів зріс більш ніж у 2,4 раза – з близько 489 млн дол. у 2019 р. до понад 1,2 млрд дол. у 2025 р., що свідчить про суттєве посилення фінансової ролі ІТ-сектору. Водночас структура надходжень зазнала змін: якщо у 2019-2021 рр. внесок юридичних осіб і ФОП був приблизно співставним, то починаючи з 2022 р. спостерігається чітка тенденція до зростання ролі юридичних осіб. У 2025 р. саме вони забезпечують основну частину податкових надходжень сектору.

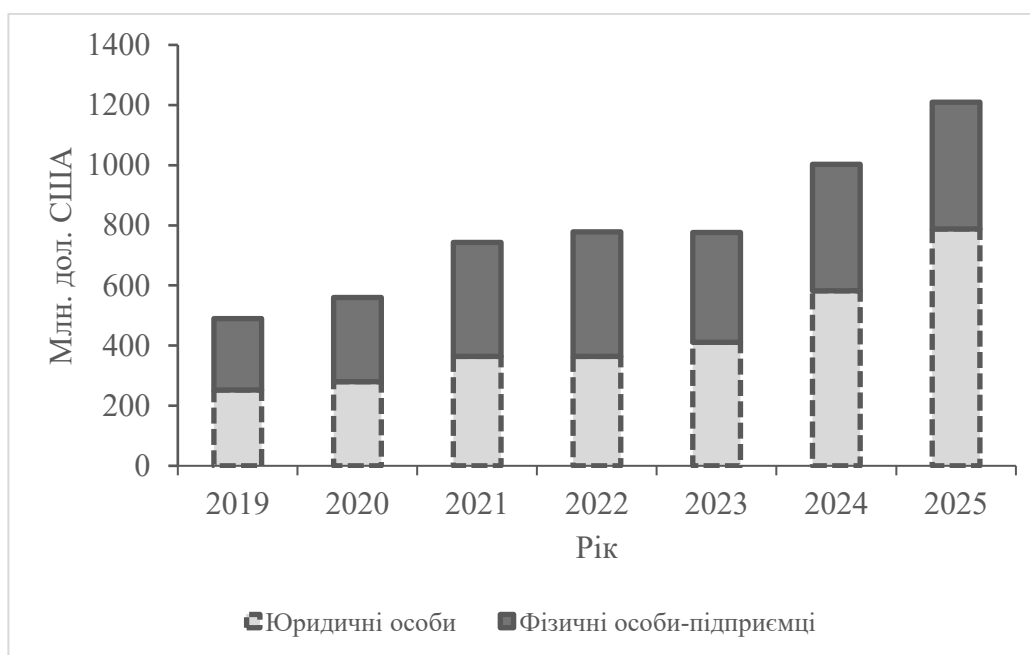

Рис. 5. Динаміка податкових надходжень від ІТ-сектору України за типами платників у 2019–2025 рр.

Джерело: створено автором на основі джерел [29-31].

Така динаміка відображає поступову трансформацію моделі функціонування ІТ-сектору – від переважного використання спрощеної системи оподаткування через ФОП до більш формалізованих моделей зайнятості та ведення бізнесу, зокрема в межах правового режиму «Дія City».

Так, за даними Міністерства цифрової трансформації України [32], у 2025 році резиденти «Дія City» сплатили 34,6 млрд грн податків, що майже вдвічі перевищує показник 2024 року (понад 18 млрд грн).

Станом на 2025 рік до режиму «Дія City» приєдналося понад 3 400 компаній, серед яких як українські, так і міжнародні ІТ-компанії. Податкове зростання забезпечується, зокрема, завдяки переходу до більш формалізованих моделей зайнятості (гіг-контракти та найм), що сприяє збільшенню надходжень податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску.

Важливою складовою фінансово-економічної стабільності є також здатність ІТ-сектору забезпечувати стійку зайнятість і підтримувати ділову активність. За даними дослідження Lviv IT Cluster [33], у 2025 році в Україні налічується понад 2060 активних ІТ-компаній, що дещо менше порівняно з 2118 компаніями у 2024 році та 2150 у 2023 році, однак свідчить про збереження високого рівня економічної активності навіть в умовах воєнного часу.

Структура ІТ-бізнесу залишається переважно сервісно орієнтованою: близько 46% компаній працюють за аутсорсинговою моделлю, 31% – є продуктовими, 21% – змішаними, і лише 2% функціонують за аутстафінговою моделлю.[33]

Така структура свідчить про домінування експортно орієнтованої моделі розвитку, водночас поступове зростання частки продуктивних і змішаних компаній відображає формування власної доданої вартості та посилення інноваційного потенціалу економіки.

Динаміка чисельності ІТ-фахівців та структура їх зайнятості наведені на рис. 6. Як свідчать дані, у 2019-2025 рр. загальна кількість фахівців зросла з подальшою стабілізацією на рівні близько 300 тис. осіб. Дані щодо кількості штатних працівників у ІТ-секторі за 2024 рік відсутні (н/д) у зв'язку з обмеженістю офіційної статистичної інформації.

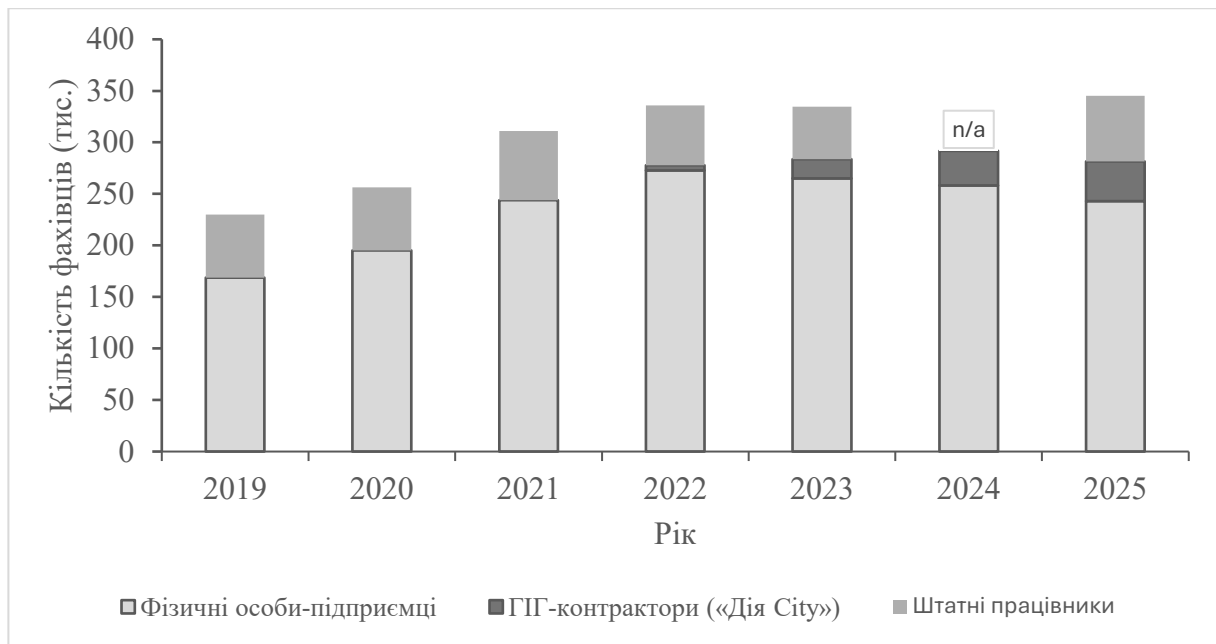

Рис. 6. Динаміка чисельності ІТ-фахівців в Україні за форматами зайнятості у 2019–2025 рр.

Джерело: створено автором на основі джерел [30; 31].

Водночас відбувається зміна структури зайнятості: після 2022 року скорочується частка фізичних осіб-підприємців, натомість зростає роль гіг-контрактів і найманої праці. Це відображає поступовий перехід ІТ-сектору до більш формалізованих моделей організації праці.

Загалом стабільність чисельності фахівців у поєднанні зі зміною форматів зайнятості свідчить про адаптацію ринку праці до умов воєнного часу та збереження ролі ІТ-сектору як важливого чинника фінансово-економічної стабільності.

Водночас ІТ-сектор формує основу для розвитку цифрових сервісів, що зумовлює необхідність подальшого аналізу ролі фінансових (fintech), цифрових технологій у забезпеченні фінансово-економічної стабільності.

Розвиток фінансових технологій в Україні відбувається в контексті глобальної цифровізації економіки, де fintech виступає важливим інструментом підвищення ефективності фінансових послуг, розширення доступу до них та стимулювання економічного зростання. [34] Світові тренди свідчать про активне впровадження штучного інтелекту, мобільних

фінансів та відкритого банкінгу, що формують нову модель фінансової взаємодії між економічними агентами.

В Україні fintech-ринок формується як окрема галузь цифрової економіки, що включає широкий спектр компаній – від платіжних сервісів до технологічної інфраструктури. За оцінками профільних досліджень, в Україні функціонує понад 250 fintech-компаній, значна частина яких орієнтована на міжнародні ринки, що свідчить про наявність експортного потенціалу галузі. [35] Водночас fintech-екосистема розвивається у тісному зв'язку з ІТ-сектором, банківською системою та державними цифровими сервісами. [36]

Важливу роль у розвитку fintech відіграє державна політика. У 2023 році було затверджено Стратегію розвитку фінансового сектору України, яка визначає цифровізацію, розвиток інноваційних фінансових послуг та інтеграцію до європейського фінансового простору як ключові пріоритети. [37] У межах цієї стратегії fintech розглядається як складова фінансової екосистеми, що забезпечує ефективний обіг фінансових ресурсів і сприяє відновленню економіки.

Fintech не завжди виділяється як окремий сектор у статистиці, однак його економічний масштаб можна оцінити через розвиток цифрових платежів та фінансової інфраструктури. Зокрема, в Україні спостерігається суттєве зростання безготівкових розрахунків: у 2023 році частка безготівкових операцій із використанням платіжних карток досягла 65% від загальної суми операцій, тоді як у 2021 році цей показник становив 61%. [35]

Важливою тенденцією є також активна цифровізація обслуговування: якщо у 2021 році дистанційними фінансовими послугами користувалися 63,8% фізичних осіб, то у 2023 році цей показник зріс до 79,5%. Це підтверджує перехід фінансової системи у цифровий формат та зростання ролі fintech як інфраструктурної основи економіки. [35]

Таким чином, fintech в Україні є не лише окремим сегментом фінансового ринку, а комплексним елементом цифрової економіки, який

формується під впливом глобальних технологічних трендів, державної політики та внутрішнього попиту на інноваційні фінансові послуги.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що цифрова економіка в умовах воєнного стану трансформувалася у системоутворюючий елемент національної економіки, який забезпечує фінансово-економічну стабільність України через формування валової доданої вартості, валютних надходжень, підтримку зайнятості та податкових надходжень.

ІТ-сектор, зокрема сегмент ІТ-послуг, відіграє ключову роль у підтримці фінансово-економічної стабільності. Його частка у валовій доданій вартості демонструє відносну стабільність із тенденцією до відновлення після скорочення у 2022 році, тоді як експорт ІТ-послуг зберігає високий рівень і виступає одним із основних джерел валютних надходжень, забезпечуючи значну частку експорту послуг України.

Додатково встановлено, що ІТ-послуги формують стійке позитивне сальдо чистого експорту, що відрізняє цей сектор від більшості інших секторів послуг, які характеризуються від'ємним балансом. Це свідчить про їх роль як одного з ключових джерел валютних надходжень та факторів підтримання валютно-курсової стійкості, а також про здатність компенсувати дефіцит традиційних секторів послуг.

ІТ-сектор посилює свою фіскальну роль: обсяг податкових надходжень суттєво зріс, а їх структура зміщується у бік юридичних осіб, що відображає трансформацію моделі функціонування галузі. Важливу роль у цьому процесі відіграє правовий режим «Дія Сіті», який сприяє детінізації, формалізації зайнятості та зміцненню дохідної частини бюджету.

Показано, що ІТ-сектор забезпечує збереження зайнятості та демонструє адаптацію ринку праці до умов війни: спостерігається стабілізація чисельності ІТ-фахівців на рівні близько 300 тис. осіб при

одночасній зміні структури зайнятості у напрямі зростання частки гіг-контрактів та найманої праці.

Важливою складовою цифрової економіки є розвиток фінансових технологій (fintech), які забезпечують безперервність фінансових потоків, зростання частки безготівкових операцій та розширення доступу до фінансових послуг, що підтримує стабільність фінансової системи.

Таким чином, роль цифрової економіки полягає у виконанні комплексної стабілізаційної функції, що проявляється у підтримці валової доданої вартості, експортного потенціалу, податкової бази, зайнятості та функціонування фінансової й державної систем, забезпечуючи фінансово-економічну стабільність України в умовах війни.

Перспективи подальших досліджень доцільно зосередити на поглибленому аналізі міжсекторних взаємозв'язків цифрової економіки та її впливу на ключові макроекономічні параметри, зокрема фінанси, зайнятість і структуру економіки. Особливої уваги потребує дослідження взаємодії ІТ-сектору з фінансовим сектором, державним управлінням та оборонною сферою, що дозволить більш комплексно оцінити роль fintech у забезпеченні фінансово-економічної стійкості. Важливим напрямом є також аналіз довгострокових ефектів цифровізації, зокрема трансформації економічної моделі, зміни структури зайнятості та формування нових джерел економічного зростання в умовах післявоєнного відновлення.

Література

1. Bukht R., Heeks R. Defining, conceptualising and measuring the digital economy. *International Organisations Research Journal*. 2018. Vol. 13, No. 2. P. 143–172. DOI: <https://doi.org/10.17323/1996-7845-2018-02-07>.
2. Dahlman C., Mealy S., Wermelinger M. *Harnessing the Digital Economy for Developing Countries*. Paris: OECD, 2016. URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2016/12/harnessin>

g-the-digital-economy-for-developing-countries_bd9a1f74/4adffb24-en.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

3. Watanabe C., Naveed K., Tou Y., Neittaanmäki P. Measuring GDP in the digital economy: Increasing dependence on uncaptured GDP. *Technological Forecasting & Social Change*. 2018. Vol. 137. P. 226–240. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2018.07.053>.

4. Cruz-Jesus F., Oliveira T., Bação F., Irani Z. Assessing the pattern between economic and digital development of countries. *Information Systems Frontiers*. 2017. Vol. 19, No. 4. P. 835–854. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10796-016-9634-1>.

5. Digitalisation of financial services, access to finance and aggregate economic performance / F. Bontadini et al. Paris: OECD Publishing, 2024. 64 p. (OECD Economics Department Working Papers; no. 1818). DOI: <https://doi.org/10.1787/10c7e583-en>.

6. World Investment Report 2025: International investment in the digital economy / UNCTAD. United Nations, 2025. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

7. Kerdouci M., Meghdour F. Z., Salah G. FinTech as a Lever for the Digital Economy: Between Growth and Challenges – An Analytical Approach. *Journal of Ecohumanism*. 2025. Vol. 4, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.62754/joe.v4i1.7060>.

8. Pulse of Fintech H1'23: Global analysis of fintech funding / KPMG. 2023. URL: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/lv/pdf/2023/Global-Pulse-of-Fintech-H1-23-Report_Web.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

9. State of European FinTech 2025: 10th edition / Finch Capital. 2025. URL: https://finchcapital.com/research-reports/State_of_European_Fintech_2025_All.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

10. Wu T. The Impact of China's Digital Finance on the Financial Industry and Enterprises and Its Future Development. *Advances in Economics*,

Management and Political Sciences. 2024. Vol. 100. P. 119–124. DOI: <https://doi.org/10.54254/2754-1169/100/20240692>.

11. Ляшенко В. І., Вишневецький О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія / Інститут економіки промисловості НАН України. Київ, 2018. 252 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/monografiyi/2017/Lyashenko_Vishnevsky_2018.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

12. Пищуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти : доповідь. Київ: Заповіт, 2020. 274 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

13. Бобров Є. Цифрова економіка в Україні: стратегічні виклики, можливості зростання та трансформація. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 4(80). С. 21–30. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-21-30>.

14. Радіонова І., Акулов О. Ідентифікація категорії «цифрова економіка» в теоретичній та прикладній економіці. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 2(70). С. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-70-9-20>.

15. Пустовойт О. Цифрова економіка України: окремі підходи до вимірювання і аналізу. *Економіка України*. 2025. № 68 (8 (765)). С. 3–25. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.08.003>.

16. Масюк Ю. В. Цифровізація економіки та її вплив на розвиток фінансового ринку. *Ефективна економіка*. 2025. № 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.53> (дата звернення: 01.04.2026).

17. Пиріг С. Зростання ролі фінансових технологій в умовах розвитку цифрової економіки України. *Економічний форум*. 2022. № 1. С. 192–198. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-4-24>.

18. Rumyk I., Melnichenko I. Development of innovative business companies and fintech industry in the digital economy. *The development of innovations and financial technology in the digital economy*: monograph. OÜ Scientific Center of Innovative Research, 2023. P. 170–188. DOI: <https://doi.org/10.36690/DIFTDE-2023-170-188>.
19. Штерма Т., Гончарук Я., Лещук В. Тенденції цифровізації фінансового сектору та виклики для правового регулювання. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-109>.
20. Petrova I., Balyka O., Kachan H. Digital economy and digital employment appearance. *Social and Labour Relations: Theory and Practice*. 2020. Vol. 10, No. 2. P. 10–20. DOI: [https://doi.org/10.21511/slrrp.10\(2\).2020.02](https://doi.org/10.21511/slrrp.10(2).2020.02).
21. Пічкурова З. Розвиток цифрової економіки України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-73>.
22. Digital transformation as a tool for creating an inclusive economy in Ukraine during wartime / O. Kolodiziev et al. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22, No. 3. P. 440–457. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(3\).2024.34](https://doi.org/10.21511/ppm.22(3).2024.34).
23. Зовнішня торгівля України: набір даних / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Trade_u.xlsx (дата звернення: 01.04.2026).
24. Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності: статист. дані / Держстат України. 2025. URL: https://stat.gov.ua/sites/default/files/2025-12/valovyy_vnutrishniy_produkt_vyrobnychym_metodom_ta_valova_dodana_vart_ist_za_vydamy_ekonomichnoyi_diyalnosti_1.zip (дата звернення: 01.04.2026).
25. World Development Indicators: Ukraine: data set / World Bank. 2026. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators> (дата звернення: 01.04.2026).

26. Грін О., Петик М., Фецяк С. Сучасні тенденції системи оподаткування ІТ-галузі в Україні. *Український економічний часопис*. 2023. № 2. С. 17–21. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-2-3>.

27. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20> (дата звернення: 01.04.2026).

28. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 14.12.2021 р. № 1946-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20> (дата звернення: 01.04.2026).

29. Digital Tiger: The power of Ukrainian IT. Research for 2024 / IT Ukraine Association. 2025. URL: <https://itukraine.org.ua/files/DigitalTiger2024.pdf> (дата звернення: 01.04.2026).

30. Digital Tiger: The power of Ukrainian IT. Research for 2023 / IT Ukraine Association. 2024. URL: https://itukraine.org.ua/files/ITU_GT.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

31. Код економіки: Як ІТ формує економіку України / IT Ukraine Association. 2025. URL: <https://itukraine.org.ua/files/DigitalTiger2024.pdf> (дата звернення: 07.04.2026).

32. \$34,6 млрд податків сплатили резиденти Дія.City за 2025 рік. Хто найбільше? / Міністерство цифрової трансформації України. 2026. 21 січ. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/business/uah346-miliarda-podatktiv-splatyly-rezydenty-diiacity-za-2025-rik-khto-naybilshe> (дата звернення: 01.04.2026).

33. IT Research Ukraine 2025: Від адаптації до перебудови / Львівський ІТ Кластер. 2025. URL: <https://itcluster.lviv.ua/it-research-ukraine-report/> (дата звернення: 01.04.2026).

34. FinTech trends 2025: consumer finance meets AI worldwide / IT Ukraine Association. 2025. URL: <https://itukraine.org.ua/fintech-trendi-2025-spozhyvchi-finansi-zustrichayutsya-z-shi-po-vsomu-svitu/> (дата звернення: 01.04.2026).

35. Catalogue of fintech companies of Ukraine 2024 / Ukrainian Association of Fintech and Innovation Companies. 2024. URL: https://fintechua.org/download_catalog2024 (дата звернення: 01.04.2026).

36. Ukrainian FinTech Industry Navigator / IT Ukraine Association. 2024. URL: http://itukraine.org.ua/files/Ukrainian_FinTech_Industry_Navigator.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

37. Strategy for the development of the financial sector of Ukraine / Natsionalnyi bank Ukrainy. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

38. Житар М. Ринок FinTech в Україні: особливості, шляхи та перспективи розвитку. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2024. № 1(13). С. 4–12. DOI: <https://doi.org/10.32750/2024-0101>.

References

1. Bukht, R. and Heeks, R. (2018), “Defining, conceptualising and measuring the digital economy”, *International Organisations Research Journal*, vol. 13, no. 2, pp. 143–172, <https://doi.org/10.17323/1996-7845-2018-02-07>.

2. Dahlman, C. Mealy, S. and Wermelinger, M. (2016), *Harnessing the Digital Economy for Developing Countries*, *OECD Publishing*, Paris, France, available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2016/12/harnessing-the-digital-economy-for-developing-countries_bd9a1f74/4adffb24-en.pdf (Accessed 09 April 2026).

3. Watanabe, C. Naveed, K. Tou, Y. and Neittaanmäki, P. (2018), “Measuring GDP in the digital economy: Increasing dependence on uncaptured GDP”, *Technological Forecasting & Social Change*, vol. 137, pp. 226–240, <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2018.07.053>.

4. Cruz-Jesus, F. Oliveira, T. Bação, F. and Irani, Z. (2017), “Assessing the pattern between economic and digital development of countries”, *Information Systems Frontiers*, vol. 19, no. 4, pp. 835–854, <https://doi.org/10.1007/s10796-016-9634-1>.
5. Bontadini, F. Filippucci, F. Jona-Lasinio, C. Nicoletti, G. and Saia, A. (2024), “Digitalisation of financial services, access to finance and aggregate economic performance”, OECD Economics Department Working Papers, no. 1818, *OECD Publishing*, Paris, France, <https://doi.org/10.1787/10c7e583-en>.
6. UNCTAD (2025), “World Investment Report 2025: International investment in the digital economy”, available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf (Accessed 01 April 2026).
7. Kerdouci, M. Meghdour, F.Z. and Salah, G. (2025), “FinTech as a Lever for the Digital Economy: Between Growth and Challenges – An Analytical Approach”, *Journal of Ecohumanism*, vol. 4, no. 1, <https://doi.org/10.62754/joe.v4i1.7060>.
8. KPMG (2023), “Pulse of Fintech H1’23: Global analysis of fintech funding”, available at: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/lv/pdf/2023/Global-Pulse-of-Fintech-H1-23-Report_Web.pdf (Accessed 01 April 2026).
9. Finch Capital (2025), “State of European FinTech 2025: 10th edition”, available at: https://finchcapital.com/research-reports/State_of_European_Fintech_2025_All.pdf (Accessed 01 April 2026).
10. Wu, T. (2024), “The Impact of China's Digital Finance on the Financial Industry and Enterprises and Its Future Development”, *Advances in Economics, Management and Political Sciences*, vol. 100, pp. 119–124, <https://doi.org/10.54254/2754-1169/100/20240692>.
11. Liashenko, V.I. and Vyshnevskiy, O.S. (2018), *Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy yak mozhlyvist' proryvnoho rozvytku* [Digital modernization of Ukraine's economy as an opportunity for breakthrough

development], Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine, available at: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/monografiyi/2017/Lyashenko_Vishnevsky_2018.pdf (Accessed 01 April 2026).

12. Pyshchulina, O. (2020), “Digital economy: trends, risks and social determinants”, available at: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf (Accessed 01 April 2026).

13. Bobrov, Ye. (2025), “Digital economy in Ukraine: strategic challenges, growth opportunities and transformation”, *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, no. 4(80), pp. 21–30, <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-21-30>.

14. Radionova, I. and Akulov, O. (2023), “Identification of the category «digital economy» in theoretical and applied economics”, *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, no. 2(70), pp. 9–20, <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-70-9-20>.

15. Pustovoit, O. (2025), “Digital economy of Ukraine: selected approaches to measurement and analysis”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 68, no. 8(765), pp. 3–25, <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.08.003>.

16. Masiuk, Yu.V. (2025), “Digitalization of the economy and its impact on the development of the financial market”, *Efektyvna ekonomika*, vol. 6, <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.53>.

17. Pyrih, S. (2022), “Growing role of financial technologies in the conditions of development of the digital economy of Ukraine”, *Ekonomichnyi forum*, vol. 1, pp. 192–198, <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-4-24>.

18. Rumyk, I. and Melnichenko, I. (2023), “Development of innovative business companies and fintech industry in the digital economy”, *The development of innovations and financial technology in the digital economy* [Monograph], OÜ Scientific Center of Innovative Research, pp. 170–188, <https://doi.org/10.36690/DIFTDE-2023-170-188>.

19. Shterma, T. Honcharuk, Ya. and Leshchuk, V. (2025), “Trends of digitalization of the financial sector and challenges for legal regulation”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 71, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-109>.
20. Petrova, I. Balyka, O. and Kachan, H. (2020), “Digital economy and digital employment appearance”, *Social and Labour Relations: Theory and Practice*, vol. 10, no. 2, pp. 10–20, [https://doi.org/10.21511/slrtp.10\(2\).2020.02](https://doi.org/10.21511/slrtp.10(2).2020.02).
21. Pichkurova, Z. (2023), “Development of the digital economy of Ukraine in the conditions of martial law”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 58, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-73>.
22. Kolodiziev, O. Shcherbak, V. Kostyshyna, T. Krupka, M. Riabovolyk, T. Androshchuk, I. and Kravchuk, N. (2024), “Digital transformation as a tool for creating an inclusive economy in Ukraine during wartime”, *Problems and Perspectives in Management*, vol. 22, no. 3, pp. 440–457, [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(3\).2024.34](https://doi.org/10.21511/ppm.22(3).2024.34).
23. National Bank of Ukraine (n.d.), “Foreign trade of Ukraine” [Data set], available at: https://bank.gov.ua/files/ES/Trade_y.xlsx (Accessed 01 April 2026).
24. State Statistics Service of Ukraine (2025), “Gross domestic product by production method and gross value added by type of economic activity” [Statistical data], available at: https://stat.gov.ua/sites/default/files/2025-12/valovyy_vnutrishniy_produkt_vyrobnychym_metodom_ta_valova_dodana_vart_ist_za_vydamy_ekonomichnoyi_diyalnosti_1.zip (Accessed 01 April 2026).
25. World Bank (2026), “World Development Indicators: Ukraine” [Data set], available at: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators> (Accessed 01 April 2026).
26. Hrin, O. Petyk, M. and Fetsiak, S. (2023), “Modern trends in the taxation system of the IT industry in Ukraine”, *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*, vol. 2, pp. 17–21, <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-2-3>.

27. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On stimulating the development of the digital economy in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20> (Accessed 01 April 2026).

28. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On amendments to the Tax Code of Ukraine regarding stimulating the development of the digital economy in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20> (Accessed 01 April 2026).

29. IT Ukraine Association (2025), “Digital Tiger: The power of Ukrainian IT. Research for 2024”, available at: <https://itukraine.org.ua/files/DigitalTiger2024.pdf> (Accessed 01 April 2026).

30. IT Ukraine Association (2024), “Digital Tiger: The power of Ukrainian IT. Research for 2023”, available at: https://itukraine.org.ua/files/ITU_GT.pdf (Accessed 01 April 2026).

31. IT Ukraine Association (2025), “Economy Code: How IT shapes the economy of Ukraine”, available at: <https://itukraine.org.ua/files/DigitalTiger2024.pdf> (Accessed 07 April 2026).

32. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2026), “UAH 34.6 billion in taxes were paid by Diia.City residents for 2025. Who is the most?”, available at: <https://thedigital.gov.ua/news/business/uah346-miliarda-podatktiv-splytyly-rezydenty-diiacity-za-2025-rik-khto-naybilshe> (Accessed 01 April 2026).

33. Lviv IT Cluster (2025), “IT Research Ukraine 2025: From adaptation to reconstruction”, available at: <https://itcluster.lviv.ua/it-research-ukraine-report/> (Accessed 01 April 2026).

34. IT Ukraine Association (2025), “FinTech trends 2025: consumer finance meets AI worldwide”, available at: <https://itukraine.org.ua/fintech-trendi-2025-spozhyvchi-finansi-zustrichayutsya-z-shi-po-vsomu-svitu/> (Accessed 01 April 2026).

35. Ukrainian Association of Fintech and Innovation Companies (2024), “Catalogue of fintech companies of Ukraine 2024”, available at: https://fintechua.org/download_catalog2024 (Accessed 01 April 2026).

36. IT Ukraine Association (2024), “Ukrainian FinTech Industry Navigator”, available at: http://itukraine.org.ua/files/Ukrainian_FinTech_Industry_Navigator.pdf (Accessed 01 April 2026).

37. Natsionalnyi bank Ukrainy (2023), “Strategy for the development of the financial sector of Ukraine”, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf (Accessed 01 April 2026).

38. Zhytar, M. (2024), “FinTech market in Ukraine: features, ways and development prospects”, *Yevropejs'kyj naukovyj zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsij*, vol. 1, no. 13, pp. 4–12, <https://doi.org/10.32750/2024-0101>.

Отримано редакцією журналу / Received: 10.04.26

Прорецензовано / Revised: 17.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26